

Vasara tuo ir ypatinga, kad galime bent šiek tiek pakeisti įprastinį gyvenimo ritmą, pailsėti, pakeliauti. Ir kol gyventojai leidžia sau daugiau atsipalaiduoti ir paislaidauti, ekonomistai gi pataria jau dabar pradėti kontroliuoti savo išlaidas, nes tokios aukštos infliacijos nebuvo nuo praėjusio amžiaus. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, liepos mėnesį metinė infliacija pagal vartotojų kainų indeksą Lietuvoje sudarė 21,6 proc. ir toliau kopia aukštyn.

Vis didėjanti infliacija daugiau mažiau palietė visas Europos Sąjungos (ES) šalis. ES šalių valdžia atėjo gyventojams į pagalbą ir pritaikė infliacijos mažinimo priemones, reguliuojančias elektros energijos, dujų, kuro ir maisto produktų kainas. Tai padaryti leido ES Tarybos atnaujinta Direktyva, kuria remiantis visos valstybės narės gali taikyti lengvatinius pridėtinės vertės mokesčio tarifus arba neapmokestinamą pridėtinės vertės mokestį (PVM).

ES šalių pavyzdžiai aiškiai parodo, kad valdžia žmonėms padėti gali. Tačiau Lietuvoje valdantieji suka tą pačią plokštelę – nei PVM, nei akcizų mažinimas, nei išmokos gyventojams nepadės. O tai, kas valdančiųjų yra padaryta, net šalies Prezidentas Gitanas Nausėda yra įvertinęs – „šios priemonės praktiškai nesprendžia infliacijos problemas“.

Jei valdantiejiems trūksta fantazijos, kaip padėti gyventojams, pakanka pasižiūrėti į ES šalių Vyriausybių priimtus sprendimus. Ranką savo žmonėms ištiesė net ir tokios turtingos šalys kaip Prancūzija, Vokietija, Austrija ir kt. Pvz. Prancūzijoje taikoma 18 centų nuolaida už litrą bet kurių degalų, gamtinių dujų kainos išaldytos iki 2021 m. spalio mėn. lygio, o elektros kainų didėjimo riba yra 4 proc. Šeimų pašalpos, stipendijos studentams, pensijos, pašalpos neįgaliesiems padidintos iki 4 proc. O sunkiai gyvenančioms šeimoms papildomai skiriama 100 eurų išmoka, prie kurios papildomai išmokama po 50 eurų už kiekvieną šeimoje esantį vaiką iki 18 m.

Vokietija patvirtino mokesčių lengvatų paketą, kuris orientuotas į mažas ir vidutines pajamas gaunančius piliečius: dirbantys asmenys gaus iki 1200 eurų atlygį su darbu susijusioms išlaidoms padengti. Bazinė gyventojų pajamų mokesčio lengvata padidinta 363 eurai, apmokamą darbą dirbantys asmenys, dirbantys savarankiškai ir prekybininkai gaus vienkartinę 300 eurų energijos kainų kompensavimo išmoką. Benzino mokestis už litrą sumažėjo 30 centų, dyzelino – 14 centų už litrą. Visiems piliečiams viešojo transporto bilietas kainuoja 9 eurus per mėn. Vienkartinė 200 eurų išmoka skiriama socialinės paramos išmokas gaunantiems. Taip pat skirtos subsidijos už šildymo energijos sunaudojimą namų ūkiams, atsižvelgiant į asmenų skaičių.

Austrija patvirtino jau trečią pagalbos priemonių paketą ir namų ūkiams, ir privačioms

įmonėms. Papildomos 500 eurų pragyvenimo išmokos skirtos kiekvienam šeimos asmeniui ir 250 eurų skirta kiekvienam šeimoje esančiam vaikui. Papildomos 300 eurų pragyvenimo išmokos skirtos senyvo amžiaus žmonėms, bedarbiams ir nepasiturintiems asmenims. Vienkartinės 180 eurų pašalpos skirtos nepasiturinčioms šeimoms. Gyventojams gamtinių dujų ir elektros energijos mokestis buvo sumažintas iki 90 proc., taip pat skirta žemės ūkio dyzelino sąnaudų kompensacija.

Ir kitos ES šalys narės nacionaliniu lygiu kompensuoja kylančias energetikos sektoriaus (dujų, kuro), maisto ir kitų produktų kainas savo šalies gyventojams. Pvz. Belgija, Latvija, Estija, Čekija teikia papildomas finansines subsidijas, siekiant sumažinti augančią energijos išteklių kainų naštą, skiria įvairias išmokas gyventojams, Lenkija mažina PVM tarifus įvairiems vartojimo produktams.

Vasara netruks prabėgti, artinasi ruduo, žiema. Daliai gyventojų papildomai pinigines patuštins netrukus prasidėsiantys mokslo metai, nerimą kelia iki istorinių aukštumų pakilusi elektros energijos kaina biržoje, artėjantis šildymo sezonas. Reikia nepamiršti, jog gyvename didelio neapibrėžtumo sąlygomis, todėl yra daug rizikų, galinčių dar labiau paveikti kainų augimą. Seime stengėmės antiinfliacinį paketą paruošti dar praėjusią žiemą, tačiau valdantieji mūsų siūlymus blokavo dar pateikimo stadijoje, taip palikdami gyventojus savo jėgomis kapstyti kylančių kainų liūne. Taip, kiekvienas namų ūkis turi apgalvoti savo galimybes ir įvertinti rizikas, tačiau nemažiau svarbu ir Vyriausybei apsaugoti savo gyventojus nuo dar neregėtos infliacijos padarinių ir nepalikti savo piliečių likimo valiai, kaip nutiko su „Perlo Energijos“ klientais, kuriems tebuvo pademonstruotas atsainus ir nejautrus premjerės požiūris, mestelint frazę „patys kalti“...

Lietuvos Respublikos Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto narė
Seimo Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos seniūno pirmoji pavaduotoja

